

**Sotsiaalministri määruse „Sotsiaalkaitse infosüsteemi kantava isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse kinnitamine”
elnõu seletuskiri**

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Eelnõuga kinnitatakse sotsiaalkaitse infosüsteemi kantav 2026. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslik keskmine suurus (edaspidi ka *arvestuslik suurus*). Samuti kinnitatakse uuesti 2025. aasta arvestuslik suurus. Kuni 31. oktoobrini 2025. a on 2025. aasta arvestuslik suurus kinnitatud Vabariigi Valitsuse määrusega. Alates 1. novembrist 2025. a kuulub arvestusliku suuruse kinnitamine sotsiaalministri pädevusse, kuna riikliku pensionikindlustuse seaduses muudeti määruse andjat.

Isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslikku keskmist suurust kasutatakse pensioni arvutamiseks, kui pensioni taotlemise ajaks ei ole veel kinnitatud isikustatud sotsiaalmaksu keskmist tegelikku suurust. See tagab, et kuni pensioni taotlemiseni makstud sotsiaalmaks võetakse kindlustusosaku arvutamisel arvesse. Pärast isikustatud sotsiaalmaksu keskmise suuruse kinnitamist tehakse pensionäri kindlustusosaku ümberarvestus.

Eelnõuga ei kaasne mõju halduskoormusele.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu valmistas ette Sotsiaalministeerium. Eelnõu ja seletuskirja koostasid Sotsiaalministeeriumi hüvitiste ja pensionipoliitika osakonna nõunik Liidia Soontak (liidia.soontak@sm.ee) ning Rahandusministeeriumi fiskaalpoliitika osakonna analüütik Margus Tuvikene (margus.tuvikene@fin.ee).

Eelnõu õigusliku ekspertiisi tegi Sotsiaalministeeriumi õigusnõunik Reet Kodu (reet.kodu@sm.ee).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud teiste menetluses olevate seaduste või määruste eelnõudega. Eelnõu ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga kinnitatakse sotsiaalkaitse infosüsteemi kantava isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslik keskmine suurus 2026. aastaks. Tegemist on igal aastal kinnitatava suurusega, mida kasutatakse pensioni suuruse leidmiseks ajal, mil veel ei ole kinnitatud isikustatud sotsiaalmaksu keskmist suurust.

Samuti kinnitatakse uuesti selguse huvides Vabariigi Valitsuse poolt juba 10. detsembri 2024. a määrusega nr 76 „Sotsiaalkaitse infosüsteemi kantava 2025. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse kinnitamine“ kinnitatud 2025. aasta arvestuslik suurus. Viidatud määrus on kehtetu alates 1. novembrist 2025. a tulenevalt volitusnormi muutmisest (haldusmenetluse seaduse § 93 lõike 1 kohaselt kehtib määrus kuni volitusnormi kehtetuks tunnistamiseni, see laieneb ka määruse andja muutmisele). Valdkonna eest vastutavale ministrile läheb arvestusliku suuruse kinnitamise õigus üle alates 1. novembrist 2025. a. Minister kehtestab eelnõu kohaselt uuesti 2025. a arvestusliku suuruse, sest seda kasutatakse pensioni määramisel kuni 31. märtsini 2026. a.

Määrus koosneb kolmest paragrahvist.

Paragrahv 1 lõige 1 sätestab 2025. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse.

Määruse § 1 lõikes 1 ei ole tehtud sisulisi muudatusi võrreldes kehtiva Vabariigi Valitsuse 10. detsembri 2025. a määrusega nr 76 „Sotsiaalkaitse infosüsteemi kantava 2025. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse kinnitamine“.

2025. aasta arvestusliku suuruse arvutamisel lähtuti 2023. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa tegelikust keskmisest suurusest, mis korrutati läbi koefitsiendiga, mille suurus sõltus omakorda Rahandusministeeriumi kahe järgneva aasta prognoosist isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa kasvu kohta. Vabariigi Valitsuse 11.03.2024. a määruse nr 12 „Sotsiaalkaitse infosüsteemi kantud 2023. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmise suuruse kinnitamine“ kohaselt oli 2023. aastal keskmine pensionikindlustuse osa suurus 4212,07 eurot. Rahandusministeeriumi 2024. a suveprognoosi alusel, mis arvestas ka aastate 2025–2028 riigieelarve strateegia meetmete mõjuga, oli isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa muutus 2024. aastal 5,17% ja 2025. aastal 5,64%. Isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse arvutamiseks korrutati 2023. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa tegelik keskmine suurus 4212,07 eurot koefitsiendiga 1,0517 ja saadud tulemus koefitsiendiga 1,0564 ($4212,07 \times 1,0517 \times 1,0564 = 4679,68$ eurot). Isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslik keskmine suurus **4679,68** eurot arvutati täpsusega üks sent.

Paragrahv 1 lõige 2 sätestab 2026. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse. Arvestusliku keskmise suuruse arvutamisel lähtutakse 2024. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa tegelikust keskmisest suurusest, mis korrutatakse läbi koefitsiendiga, mille suurus sõltub omakorda Rahandusministeeriumi kahe järgneva aasta prognoosist isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa kasvu kohta.

Vabariigi Valitsuse 25.03.2025. a määruse nr 21 „Sotsiaalkaitse infosüsteemi kantud 2024. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmise suuruse kinnitamine“ kohaselt on 2024. aastal keskmine pensionikindlustuse osa suurus 4567,33 eurot.

Rahandusministeeriumi suveprognoosi alusel, mis arvestab ka aastate 2026–2029 riigieelarve strateegia meetmete mõjuga, on isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa muutus 2025. aastal 5,46% ja 2026. aastal 5,73%.

Isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse arvutamiseks korrutatakse 2024. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa tegelik keskmine suurus 4567,33 eurot koefitsiendiga 1,0546 ja saadud tulemus koefitsiendiga 1,0573 ($4567,33 \times 1,0546 \times 1,0573 = 5092,70$ eurot). Isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslik keskmine suurus **5092,70 eurot** on arvutatud täpsusega üks sent.

Paragrahv 2 lõige 1 sätestab 2025. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse rakendamise pensionide määramisel ja ümberarvutamisel ajavahemikul 1. jaanuarist 2025. aastal kuni 31. märtsini 2026. aastal.

Paragrahv 2 lõige 2 sätestab 2026. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku keskmise suuruse rakendamise pensionide määramisel ja ümberarvutamisel ajavahemikul 1. jaanuarist 2026. aastal kuni 31. märtsini 2027. aastal. Perioodide kestused on üle aasta, kuna reaalne isikustatud sotsiaalmaks kinnitatakse iga aasta 1. aprilliks ja selle

kinnitamiseni kehtib pensioni arvutamisel sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslik suurus.

Paragrahv 3 sätestab määruse jõustumise.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Riikliku pensionikindlustuse määramise ja maksmise tingimuste kehtestamine on liikmesriigi pädevuses, seega Euroopa Liit ei harmoniseeri pensionisüsteeme. Samal ajal reguleerib Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustusskeemide koordineerimist isikute piiriüleisel liikumisel. Seega, kui tekib piiriülene olukord, tuleb kohaldada määrust 883/2004 ja sellest tulenevaid erisusi.

4. Määruse mõjud

Vanaduspension koosneb neljast osast:

- baasosast;
- staažiosast, mille suurus võrdub pensioniõigusliku staaži aastate arvu ja aastahinde korrutisega;
- kindlustusosast, mille suurus võrdub pensionikindlustatu kindlustusosakute summa ja aastahinde korrutisega;
- ühendosast, mille suurus võrdub poole kindlustusosakute ja poole solidaarosakute summa ning aastahinde korrutisega.

Pensionikindlustatule arvutatakse eelmise kalendriaasta kindlustusosak iga aasta 1. aprilliks. Kindlustusosaku arvutamiseks jagatakse inimese eest makstud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa riigi keskmise sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osaga vastaval aastal. Vabariigi Valitsus kinnitab riigi keskmise sotsiaalmaksu pensionikindlustuse suuruse igal aastal hiljemalt 20. märtsiks.

Kui inimene taotleb riiklikku pensioni ajal, mil ei ole kinnitatud sama aasta isikustatud sotsiaalmaksu keskmist suurst, arvutatakse tema kindlustusosak isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestusliku suuruse alusel. See tagab pensionitaotlejale, et tema eest kuni pensioni taotlemiseni makstud sotsiaalmaks võetakse arvesse ning talle arvutatakse selle alusel kindlustusosak, kasutades vastava aasta arvestuslikku suurst. Keskmise sotsiaalmaksu pensionikindlustuse suuruse kinnitamisel arvutatakse arvestusliku suuruse alusel arvutatud kindlustusosak ümber alates 1. aprillist.

Näiteks, inimene taotleb pensioni 1. novembril 2025. aastal ning selleks ajaks ei ole veel kinnitatud selle aasta kohta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmist suurst, siis kasutatakse 2025. a kindlustusosaku suuruse leidmiseks sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslikku suurst. Kui pensioni taotleva töötaja eest on kuni 31. oktoobrini 2025 makstud sotsiaalmaksu 4679,68 eurot, on tema kindlustusosak 1,0 ($4679,68 : 4679,68 = 1,0$). Kui pensioni taotleva töötaja eest on makstud sotsiaalmaksu 2339,84 eurot, on tema kindlustusosak 0,5 ($2339,84 : 4679,68 = 0,5$).

2025. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslikku keskmist suurst kasutatakse 01.01.2025 kuni 31.03.2026. Kui 01.04.2026 jõustub sotsiaalministri määrus, mis kinnitab 2025. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmise suuruse, siis arvutatakse pensioni suurus reaalsete andmete alusel ümber. Samamoodi kasutatakse 2026. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa arvestuslikku keskmist suurst 01.01.2026 kuni 31.03.2027. Kui 01.04.2027 jõustub sotsiaalministri määrus, mis kinnitab 2026. aasta isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmise suuruse, siis arvutatakse pensioni suurus reaalsete andmete alusel ümber.

5. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused

Tegemist on iga-aastase rakendusmäärusega, millega ei kaasne uusi kulusid. Riikliku pensioni määramise ja maksmisega seotud kulud on kajastatud 2025. aasta ja 2026. aasta riigieelarves.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. novembrist 2025. a, s.o ajast, mil jõustub volitusnormi muudatus, mis annab arvestusliku suuruse kinnitamise volituse sotsiaalministrile.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemi EIS (toimik [25-1031/01](#)) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Sotsiaalkindlustusametile. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu vaikimisi. Sotsiaalkindlustusamet võttis eelnõu teadmiseks.